

Huvudman

Sandvikens kommun

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Björksätraskolan F-9 i Sandvikens kommun.

Beslut

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Sandvikens kommun en anmärkning avseende brist rörande skolenhetens plan mot kränkande behandling. Sandvikens kommun ska **senast den 10 januari 2023** vidta de åtgärder som huvudmannen bedömer är nödvändiga för att avhjälpa påtalad brist. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen. Beslutet om anmärkning får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser extra anpassningar, särskilt stöd och beslut om åtgärdsprogram, trygghet och studiero, ordningsregler och disciplinära åtgärder, anmälan kränkande behandling samt anmälan till socialtjänsten.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys vårterminen 2022 inlett en tillsyn av Björksätraskolan F-9 i Sandvikens kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Björksätraskolan F-9 följer gällande bestämmelser om plan mot kränkande behandling, extra anpassningar, särskilt stöd och beslut om åtgärdsprogram, trygghet och studiero, ordningsregler och disciplinära åtgärder, anmälan kränkande behandling samt anmälan till socialtjänsten.

Skolinspektionen har, som en del av utredningen, genomfört verksamhetsbesök på skolenheten den 31 maj, och den 1 och 2 juni 2022. Under besöksdagarna intervjuade Skolinspektionen elever, lärare och representanter för elevhälsan. Rektorn och biträdande rektorer intervjuades digitalt den 8 juni 2022. I samband med besöket genomfördes också ett antal lektionsobservationer. Som en del av tillsynen har även inlämnad dokumentation granskats, bland annat betygskataloger, skolans plan för trygghet och trivsel, ett urval av aktuella åtgärdsprogram, beslut om anpassad studiegång, beslut om undervisning i särskild undervisningsgrupp samt beslut om avstängning.

Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Anmärkning

Skolenhetens plan mot kränkande behandling

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Planen för att motverka kränkande behandling som skickades in till Skolinspektionen inför tillsynen omfattar hela skolenheten och innehåller en övergripande beskrivning av huvudmannens ansvar för att arbeta med aktiva åtgärder för att motverka diskriminering och verka för lika rättigheter och möjligheter, samt huvudmannens ansvar för att upprätta en plan mot kränkande behandling. I planen anges vidare definitioner av begreppen diskriminering, trakasserier, kränkande behandling och mobbning. I planen finns bland annat en kartläggning, en beskrivning av förebyggande insatser samt en utvärdering av åtgärder för läsåret 2020. Planen innehåller även en rutin som ska gälla vid händelse av kränkande behandling. Det anges i planen att den avser läsåret 2022, men det framgår också att planen gäller från och med januari 2020. I planen anges att vårdnadshavare, elever och personal på grund av pandemin inte har haft möjlighet att utvärdera planen och den utvärdering som anges avser läsåret 2020. I intervju med Skolinspektionen berättar lärare i årskurs 7-9 att planen tas fram i trygghetsteamet för att därefter presenteras för alla arbetslagen. Trygghetsteamet utvärderar den under maj månad varje år och planen delges föräldrar och lärare. Lärare berättar vidare att högstadiet har en egen plan och att låg- och mellanstadiet också har en egen plan och att dessa planer inte har något att göra med varandra. Den planen som skickades in till Skolinspektionen är enligt lärare i årskurs 7-9 och personal i högstadiets elevhälsa en gammal plan och de uppger att de håller på att ta fram en ny samt att ingen utvärdering av planen genomförts.

Rektorn har i komplettering angivit att den plan som skickades in ska utvärderas senast november 2022 av både elever och personal. Därefter skall en ny reviderad plan vara klar den 1 januari 2023. Vidare framkommer av rektorns komplettering att planen inte blivit utvärderad och reviderad beror på en hopslagning av två högstadienheter samt covid-19-pandemin. Båda dessa faktorer har påverkat arbetsbelastningen för skolledning och personal.

Rättslig reglering

Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling (6 kap. 7 § skollagen). Vidare ska huvudmannen varje år se till att det upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan (6 kap. 8 § skollagen). En sådan plan ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av eleverna vid den verksamhet som planen gäller för. Utformningen och omfattningen av elevernas deltagande ska anpassas efter deras ålder och mognad (2 § förordningen [2016:1011] om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolans plan mot kränkande behandling inte överensstämmer med författningarnas krav när det gäller kravet på att huvudmannen varje år ska se till att det upprättas en plan mot kränkande behandling. Skolinspektionen konstaterar utifrån bland annat uppgifter från personal på skolenheten att planen mot kränkande behandling som skickades in till Skolinspektionen inför tillsynsbesöket är en gammal plan och att det inte har upprättats en ny plan som gäller för nu aktuellt läsår. Detta kan innebära en risk för att åtgärderna i planen inte utgår från skolenhetens aktuella behov.

Val av ingripande

Skolinspektionen får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen.

Sandvikens kommuns verksamhet vid Björksätraskolan F-9 uppfyller inte författningarnas krav vad gäller skolans plan mot kränkande behandling. Det har dock inte framkommit annat än att personal och rektor är väl medvetna om författningarnas krav på att skolenheten ska upprätta en plan mot kränkande behandling varje år. Vidare avser rektorn att starta arbetet med att upprätta en plan mot kränkande behandling den nu kommande höstterminen. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen bristerna som mindre allvarliga och finner därför skäl att tilldela Björksätraskolan F-9 en anmärkning.

Områden utan konstaterade brister

Extra anpassningar, särskilt stöd och beslut om åtgärdsprogram

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare, elevhälsa, biträdande rektorer samt rektorn framgår att skolan har fungerande rutiner för att identifiera och utreda elevers eventuella behov av extra anpassningar och särskilt stöd. Elevhälsan är också delaktig i arbetet med sådana utredningar. Lärare uppger att de ger elever stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Dessa justeras och ändras vid behov och lärare beskriver att de anmäler till rektorn om de befärar att en elev som de undervisar riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås trots att stöd ges i form av extra anpassningar. I genomförda intervjuer och de dokument Skolinspektionen har tagit del av framgår att rektorn använder resultaten av utredningarna som underlag för att fatta beslut gällande särskilt stöd och fattar vid behov beslut om att utarbeta åtgärdsprogram. Rektorn fattar beslut om särskild undervisningsgrupp, enskild undervisning eller anpassad studiegång när förutsättningarna för sådana åtgärder föreligger. I de av Skolinspektionen granskade åtgärdsprogrammen beskrivs elevens behov av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses. I de granskade åtgärdsprogrammen finns också information om när åtgärderna ska följas upp och utvärderas, vem som är ansvarig för uppföljning respektive utvärdering samt hur det går till att överklaga beslutet till Skolväsendets överklagandenämnd.

Rättslig reglering

Om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befäras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt (3 kap.7 § skollagen).

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Rektorn får inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp

eller enskilt, i form av distansundervisning eller i form av anpassad studiegång. Om en utredning visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas (3 kap. 9 § skollagen).

Om det finns särskilda skäl får ett beslut om åtgärdsprogram för en elev i grundskolan innebära att särskilt stöd ska ges enskilt eller i en annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt hör till (3 kap. 11 § skollagen).

Beslut av en rektor får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om 1. åtgärdsprogram enligt 3 kap. 9 §, 2. särskilt stöd i en särskild undervisningsgrupp eller enskilt enligt 3 kap. 11 §, eller 3. anpassad studiegång enligt 3 kap. 12 § (28 kap. 16 § första stycket skollagen).

I ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild enligt denna lag hos en kommun, en region eller en enskild huvudman tillämpas bland annat 33 § förvaltningslagen (2017:900) om underrättelse om innehållet i beslut och hur ett överklagande går till (29 kap. 10 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Trygghet och studiero

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I intervju med elever beskrivs skolan som mestadels trygg och trivsamt. Eleverna berättar att det finns mycket att göra på rasterna och att det finns mycket personal i korridorerna som kan hjälpa dem. Eleverna säger att studieron varierar mellan klasser och lektioner och att det ibland kan förekomma störande moment. Lärarna säger, enligt eleverna, till om det finns elever som stör ordningen. Eleverna uppger även att det finns möjlighet att gå iväg till ett annat rum om de behöver mer lugn och ro samt att det där också finns personal som kan hjälpa eleverna med arbetet.

I intervju med elevhälsans personal framkommer att skolan har ett trygghetsteam där kurator ingår tillsammans med de biträdande rektorerna, en integrationspedagog, en elevcoach och en hälsopedagog samt en förstelärare. I samtliga intervjuer framkommer vidare att skolan genomför både enkäter och trygghetsvandringar för att undersöka elevernas upplevelse av trygghet och trivsel. Trygghetsteamet sammanställer resultaten och har tittat på situationer och miljöer där eleverna upplever lägre grad av trygghet och vad skolan behöver göra åt detta. Eleverna uppger enligt intervjuad personal att de mestadels känner sig trygga och trivs i skolan även om enkäterna och trygghetsvandringarna också visar att det finns elever som inte gör det. För att öka trygghet och trivsel genomförs bland annat analyser tillsammans med eleverna. Lärarna berättar vidare att korridorerna alltid kommer upp

som ett otryggt område i trygghetsvandringarna och att det görs många anpassningar för att skapa trygghet, till exempel med rastvärdar och korridorvärdar.

Överlag upplever lärarna att det föreligger studiero på skolan, även om det finns vissa klasser där det är sämre studiero. Detta bekräftas av rektorn och biträdande rektorer som uppger att de har koll på vilka klasser det är där det kan vara svårare att upprätthålla studiero och att de har identifierat studiero som ett område som de behöver arbeta mer med under kommande läsår. Lärarna berättar att de har diskuterat gemensamma åtgärder för att skapa studiero, till exempel uppställning utanför klassrummet för att markera skillnad mellan rast och lektion och en tydlig genomgång av dagens schema på morgonen. I både insänd dokumentation och i intervju med lärare och skolledning framkommer att det på skolan pågår en diskussion kring hur lärare kan skapa studiero genom att exempelvis göra undervisningen intresseväckande och därmed även öka elevernas motivation och målluppfyllelse. Det pågår också diskussioner kring hur de kan utveckla ett tydligt ledarskap i klassrummet.

Rättslig reglering

Utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero (5 kap. 3 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Ordningsregler och disciplinära åtgärder

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Elever berättar i intervju med Skolinspektionen att lärarna pratar med dem om hur de ska vara mot varandra och att det finns ordningsregler och klassregler som ska följas. Elever i samtliga intervjuer beskriver att reglerna inte alltid följs och att det inte heller alltid blir påföljder. Eleverna kan dock beskriva vad som händer när de inte följer reglerna.

Lärare, rektorn och biträdande rektorer berättar att de tillsammans med eleverna kommer fram till vilka ordningsregler som ska gälla och att det är rektorn som fattar beslut om dessa. Lärare säger också att de tillsammans med eleverna diskuterar vilka klassrumsregler som ska gälla. Lärare berättar vidare att det finns en konsekvenstrappa som styr vilka åtgärder och konsekvenser som kan bli aktuella vid ett ordningsstörande beteende hos eleverna. En lärare beskriver att de har en kommunal konsekvenstrappa där det första steget är en tillrättavisning, nästa steg vid upprepning är att kontakta hemmet såvida det inte är allvarligt. Fortsätter det ordningsstörande beteendet blir det ett möte med rektor, vårdnadshavare och elev och stegen därefter är muntlig och skriftlig varning och därefter avstängning.

I intervju med rektorn och biträdande rektorer uppges att det finns ordningsregler som är skolövergripande men att i låg- och mellanstadiet har dessa förtydligats så att eleverna förstår vad reglerna står för. Ordningsreglerna handlar om hur eleverna ska bete sig mot varandra, på lektioner och vilka rättigheter och skyldigheter eleverna har. Personalen har också haft olika teman då de har gått igenom ordningsreglerna med eleverna. Vidare uppges att ordningsreglerna utvärderas vid läsårets slut och att det i skolans plan mot kränkande behandling beskrivs hur personalen på skolan arbetar med ordningsregler. Eleverna på högstadiet har enligt skolledningen varit delaktiga i framtagandet av ordningsreglerna genom att skolan har inhämtat synpunkter från eleverna och vårdnadshavarna. På låg- och mellanstadiet har lärare frågat vad eleverna tycker om ordningsreglerna och sedan har elevernas synpunkter tagits med tillbaka till rektorn och biträdande rektorerna. Rektorn och biträdande rektorer beskriver vidare konsekvenstrappan som gäller om elever bryter mot ordningsregler och säger att det förekommer att samtliga steg i trappan tillämpas. Rektorn uppger att innan hen fattar ett ingripande beslut som varning eller avstängning vill hen se hur elevärendet har utretts, vad utredningen har kommit fram till och om konsekvensen är befogad. Skolinspektionen har även tagit del av beslut om skriftlig varning samt avstängning som rektorn fattat under innevarande läsår med tillhörande utredning och besvärshänvisning.

Rättslig reglering

Ordningsregler ska finnas för varje skolenhet. De ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet. Rektorn beslutar om ordningsregler (5 kap. 5 § skollagen).

I skollagen anges de disciplinära åtgärder som under vissa förutsättningar får vidtas (5 kap 7, 8 11, 12, 13 och 14 §§ skollagen). Av läroplanen för grundskolan, Lgr 11, 2.1 Normer och värden, framgår att läraren tillsammans med eleverna ska utveckla regler för arbetet och samvaron i den egna gruppen.

Om en elev i förskoleklassen eller grundskolan vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt eller om eleven gjort sig skyldig till en allvarigare förseelse, ska rektorn se till att saken utreds. Samråd ska ske med elevens vårdnadshavare. Med utgångspunkt i vad som har framkommit vid utredningen ska rektorn se till att åtgärder genomförs för att få eleven att ändra sitt beteende. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas. Med utgångspunkt i vad som har framkommit vid en sådan utredning ska rektorn se till att åtgärder genomförs för att få eleven att ändra sitt beteende (5 kap. 9 och 10 §§ skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Anmälan kränkande behandling

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I intervjuer med lärare, elevhälsan, rektorn och biträdande rektorer beskrivs att misstänkta kränkningar anmäls i skolans digitala system och att de därigenom direkt går till rektorn och huvudmannen. Utredningen sker på skolan och genomförs av de som har varit involverade i händelsen och skickas därefter till rektorn som tar ställning till om det är kränkande behandling eller inte. Därefter skickas det till huvudmannen för beslut. Om beslutet är att det är en kränkning skickas det i så fall till rektorn som arkiverar det som en kränkning. I intervjuer med lärare ges en delad bild av huruvida alla eventuella kränkningar anmäls. Rektorn uppger att skolledningen informerar om rutinen gällande att anmäla kränkningar vid läsårsstart och det även lyfts på arbetsplatsträffar. Rektorn tillägger också att om personal ser att någon elev blir slagen av någon annan ska en anmälan göras. Rektorn och biträdande rektorerna lyfter även att lärarna ska vara observanta på om elever berättar om kränkningar eller om vårdnadshavare upplever att en elev blir kränkt. Rektorns uppfattning är att alla kränkningar som personalen på skolan får kännedom om anmäls. Återkoppling till de berörda finns enligt rektorn i utredningsförfarandet och är kopplat till insatser och uppföljning.

Rättslig reglering

Om en lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden (6 kap. 10 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Anmälan till socialnämnden vid misstanke om att barn far illa

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I intervju med rektorn och biträdande rektorer beskrivs att skolan har en rutin för hur personalen ska agera om det föreligger misstanke om att en elev far illa på något sätt. Enligt rutinen ska oron för en elev tas upp i möte med elevhälsan för att bedöma om det ska sättas in en insats och i så fall vilken, eller om det ska anmälas till polisen eller socialtjänsten. Vilket det blir beror enligt rektorn på ärendets karaktär. Om det är aktuellt att göra en anmälan till socialtjänsten kan enligt skolans

rutin rektorn eller någon av de biträdande rektorerna, lärare eller elevhälsans personal göra den och det ska helst vara förstahandsinformanten som gör anmälan. En biträdande rektor uppger att den största delen av orosanmälningarna sker direkt av personalen som träffar eleven, till exempel mentor, lärare eller elevcoach, men om de vet att det finns en svårighet kan rektorn, biträdande rektorerna och elevhälsan vara behjälpliga.

Rättslig reglering

Huvudmannen för verksamheten och den som är anställd i verksamheten, ska på socialnämndens initiativ i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs. Bestämmelser om att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd finns i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen [2001:453] (29 kap. 13 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslutet har fattats av utredaren Sara Carlsson.

I ärendets slutliga handläggning har även undervisningsråd Ana-Maria Koci Spång (föredragande), utredare Tilda Lindell och utredare Jakob Lotz medverkat.